

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1:50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2:50 od peti vrste. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Hrvatsko učiteljstvo obeh strani se izreka za enotno organizacijo vsega učiteljstva v državi.

(Važen sklep glavnega odbora Udruženja Jugoslovenskega Učiteljstva).

Dne 12. in 13. t. m. je bila seja Glavnega odbora UJU v Beogradu, ki je bila s strani vseh poverjeništev UJU in članov Izvršnega odbora polnoštevno zasedena.

Na seji je došlo tudi do razprave o odnošaju UJU napram drugim učiteljskim organizacijam v državi. Predsednik UJU g. Vlada K. Petrovič je prečital dopis g. Nemeta, voditelja hrvatskega učiteljstva, ki še ni prestopilo v Udruženje ter je obrazložil dogodke in korake, ki jih je napravil v tem oziru po konferenci predsedstva in poverjenikov UJU v Zagrebu. Iz dopisa g. Nemeta na predsedstvo UJU je razvidno, da je tudi to učiteljstvo, ki je še izven UJU uvidelo in priznalo potrebo ene same, enotne organizacije vsega osnovno-šolskega učiteljstva v državi ter nujno uvideva potrebo popolnega stanovskega edinstva.

V debati so se podrobno obrazložili dogodki in historijat o stanovski razdvojenosti in se je poudarjala vsestranska pripravljenost za udeleževanje enotne fronte vsega učiteljstva v državi in izvedbo popolnega stanovskega edinstva.

Glavni odbor je sprejel v tem pogledu sledeči komunike:

„Širji Glavni Odbor UJU je na seji 12. in 13. marca 1927 v Beogradu razpravljal tudi o vprašanju odnošajev UJU napram drugim učiteljskim organizacijam ter je ugotovil, da postoje po likvidaciji „Slomškove Zveze“ in pristopu njenih članov v sreska društva UJU poverjeništvo Ljubljana, v državi edino še posebna hrvatska učiteljska društva v Hrvatski in Slavoniji, pri katerih se je pa v poslednji dobi istotako pojavila želja po samo eni organizaciji vsega učiteljstva v državi. Da ustreže tej želji in želji vsega udruženega učiteljstva, delegira Glavni Odbor za ureditev te zadeve člane Izvršnega odbora, oziroma širjega Glavnega Odbora gg. Vlada K. Petroviča, Tihomira Kostića, Josipa Skavića in Joca Milojevića ter pričakuje v občem interesu stanu isto in skorajšnjo pripravljenost tudi od nasprotni strani.

Istotako Glavni Odbor UJU izraža toplo željo, da se oni del učiteljstva, ki je pred nedavnim izstopil iz udruženih društev poverjeništvo Ljubljana, vrne ponovno v UJU rednim potom.“

Na raskršću.

Posle rata nastala je velika kriza in opštom javnom življenju. Nije ona mimošla ni intelektualce, koji su po ogromnoj većini u državnoj službi, jer se ni do danas nisu mogli uživati u nastali položaj. Misleći još uvek, da je državni činovnik ono, što je bio pre rata, miljenik režima, pošao je on u javnom životu istim predratnim putem. Mnogo je još danas državnih činovnika, koji ne mogu uvidati, da smo i mi obični proletarci i da zboljšanje našeg moralnog i materijalnog položaja je odvisno samo od naše skupne akcije.

Pre nekoliko meseca razmotrivao je krizu među intelektualcima i Milenko Viđović, znani pokretač moralno etičkog pokreta, u svome „Novom Čoveku“. On navodi, da svo zlo moralnog i materijalnog položaja u intelektualaca dolazi od toga, što su se ovi u svom javnom životu bacili u naručaj političkim partijama, od kojih su pojedini imali materijalnih koristi, dok je cео kadar bio ožigosan i blamiran. Malo ima, veli on, među intelektualcima jakih i poštenih karaktera, malo idealista, malo

pravih boraca za kulturno ujedinjenje našeg naroda i u tome leži rešenje opšte krize.

Ipak se je u poslednje vreme počelo ovo zlo uvidati i u našim redovima. U strukovnim činov. organizacijama nastao je pokret, da se iste reše slabog partizanskog upliva i da se sve združe u jednu organizaciju, čiji cilj nek ne bude samo pitanje naših materijalnih zahteva, već opšte zboljšanje našeg celog kulturnog i gospodarskog života.

Učiteljski kongres avgusta 1926. u Beogradu i činovnički kongres decembra 1926. u Zagrebu bili su izraz već označenih želja i možda nije daleko dan, kad će se svi državni činovnici naći u jednoj jakoj organizaciji, koja će služiti opštoj dobrobiti i pravom ujedinjenju našeg naroda.

Želja za korisnim i što skorijim rešenjem krize, koja je nastala kod nas, porodila je među slovenskim učiteljstvom »Deklaraciju«. Nastala je borba, koja je dokazala, da među učiteljstvom ima još dosta nazadnjaštva, nerazumevanja i partizanstva. Naj veći slovenski umetnik i psiholog

Ivan Cankar opet je, žalibože, potvrdio istinitost svojih »Hlapcev«. Slovensko učiteljstvo nije ni ovog puta pokušalo izbrišati sa sebe sramotni pečat, koga mu je utisnuo čovek mučenik za istinu i pravdu. U borbi protiv »Deklaracije« nije opozicija bila ni malo lojalna.

Dok mnogi intelektualci izvan naših vrsta tvrde, da je to bila najkulturnija manifestacija slovenskog učiteljstva za staleško i narodno jedinstvo, dotle njeni protivnici iz učit. vrsta proglašuje ju za narodno izdajstvo i bolševizam. Što je htela većina slov. učiteljstva sa »Deklaracijom« jasno je svakome intelektualcu, koji nije sve svoje misli i želje podredio kakvoj političkoj partiji.

Istina, onih, koji nisu za ideje deklaracije nije mnogo, ali mi želimo potpuno jedinstvo, slogu i drugarstvo u našim vrstama. Zato smo pružili prijateljsku desnicu drugovima iz bivše »Slomškove Zveze« i pružamo ju svima onima, koji još nisu u našim redovima. Mislimo, da je to jedini pravi put k oživotvorenju ne samo našeg već i narodnog ujedinjenja celog našeg naroda.

Pohlep, zvižaća in krutost pod masko dvatisočletne kulture.

Svet obsoja Kačake, piratske razbojniške tolpe in rodove, ker so njihovi zločini goli in neoblečeni v lastnosti, ki obujajo občudovanje. Zgodovinsko važnost pa si je pridobil mongolski despot Timurlenk, ki je premagal mogočnega Turka Bajazida in si osvojil vso Azijo zahodno od kitajske meje; njegova vojaška moč, vladarska zmožnost in pogum zakrivajo z dostojanstveno masko pohlepa, umore in krutosti.

Narodi, ki pravijo, da imajo zelo staro kulturo, pa si ne barvajo nenravnosti le z znamenji vojaške in politične moči, ampak tudi s poudarjanjem svojega gospodarskega napredka in veličine svoje znanosti in umetnosti. Človeštvo je omamljeno od mask in ne vidi bistva.

Take maske zakrivajo nizke in živalke nagone vladajočih v Julijski Krajini.

Vsaka, tudi najosebnješa in najsamoljubnejša zadeva dobi videz bojazni za varnost domovine. Učitelj-litalijan, ki ne dobi hrane in stanovanja za preniko ceno in ljudje ne ugodijo njegovim sitnostim, priteče v črno zbirališče in proglasi vas za protidržavno.

Nekje službuje orožniški narednik; v tistem kraju so se utaborili tudi miličarji, poštar, občinski tajnik in učiteljica, vsi tuje krvi. Orožnik ima ženo, ki je napravila izpit za učiteljico, učiteljica redi sestro in miličar ima brata brez službe. V vasi so še slovenski učitelji, pri županstvu so uslužbeni domačini, pri lesnem podjetniku vodi račune slovenski učitelj. Sam vrag jim nameri poglede v slabotno pozicijo slovenskih uslužbencev in jim kaže svojo pot.

V vasi je tudi slovenski učitelj, ki odzdravlja otrokom v njihovem jeziku, posluje v dovoljeni organizaciji slovenskih učiteljev in zbere včasih tovariše, da se malo pogovorijo. Temu je treba učitati poteze upornosti, protidržavnosti in protitalijanstva, da bo iluzija tem večja. Pravijo, da je v gledišču najpomembnejša iluzija in da občinstvo ne vidi resničnosti. In tako sta na odru domoljub in sovražnik domovine, igra ima značaj domoljubja, ki

Antideklaraši izjavljaju, da ne mogu biti u istoj organizaciji sa Slomškarima i zahtevaju status quo pred »Deklaracijom«. Po tom zahtevu mi moramo odbaciti jedinstvo, ljubav, drugarstvo i tolerancu i opet unašati u naše vrste mržnju!

U našim vrstama ima drugova raznih političkih mišljenja i svetovnih nazora, pa zašto bi se činila iznimka samo za Slomškare? Zar su to zahtevi naprednjaka? Zar da jedino učiteljstvo propoveda izvan škole mržnju i svadu a ne ljubav, koja je tako potrebna našem narodu. Ali mi idemo putem istine i ljubavi i ako nam u toj borbi srce krvavi, jer stojimo drug protiv druga i bivši prijatelj proti prijatelja. Učiteljstvo ne sme biti uskogrudno, netolerantno. Naš veliki pesnik Petar Preradović veli: »Tude poštuju, svojim se diču!« U lojalnoj i iskrenoj borbi pokažimo svoje naprednjaštvo, slobodno mišljenje i ljubav do narodnog jedinstva, a ne u osobnim napadima i »kulisnim intrigama i uveren sam da ćemo se opet naći u bratskom zagrljaju u pravnoj i lepoj borbi za naša prava i narodov progres!

prevari tuje gledalce in igralce same, pa tudi domačine, da ne pogledajo s pravim studom v živalski boj za obstanek, kot je v resnici.

Učitelj čita doma na stanovanju. K njemu pride poštar in ga vljudno povabi v šolo. Učitelj veruje vljudnosti in gre z njim. V šoli so bili zbrani »čuvarki domovine«: voditelj črnih duš, davčni najemnik, ki rad pretepa naše kmete, bogati od njihovih žuljev, si kupuje motorje in vzdržuje priležnice; učitelj, ki se je priklatil iz Sicilije, kjer ni mogel dobiti službe, in ustanovil družbo črnih učiteljev, da bo gotovejši na sedanjem mestu; bivši orožnik brez dela, ki se preživlja z ovaštvojem, potem pa učiteljica, ki so jo naše učiteljice s solzami v očeh pomilovale, ko je prišla iz tujine, češ, da ji je gorje sami tako daleč od svojih, ki je bila od začetka zelo prijazna, ko se je pa v družbi svojih rojakov zavedla moči, je s ponosom kazala roge usmiljenim slovenskim tovarišem. Voditelj črnih in nemoralnih duš očita učitelju protidomovinske grehe, izmišljene in naučene, potem ga pa začne z vso močjo biti po obrazu in ušesih. Učitelj prosi milosti in ne jadicuje, maska domoljubov mu je prozorna, pod njo vidi bestialno naravo rafiniranih lakomnih živali, v njem se poraja gnus in zaničevanje. Da bi vsi tako razločno videli nesnažno notranjost in da bi vsi tako odločno prezrli masko, potem bi jim zaničevanje prepodilo bojazen in bi premagali tolpo lačnih in nepoštenih.

Učitelj si išče pravice, ali voditelj črnih duš nimaže na uporneža toliko šminke protiitalijanstva, da se je zdel miličarjem ravno pravi za konfinacijo. Prišli so ponj z avtom. Učitelj je takoj uganil, kaj pomeni ta avto; vedel je, da ga namestavajo ukleniti, mučiti po svoji pasječloveški navadi in ga odvesti v Južno Italijo med razbojnike in malarijo. In umaknil se jim je par minut pred nesrečo, nato pa ponoči v velikem snegu odšel čez mejo, kjer so vendar boljši ljudje, dasi še niso maskirani od velikega mesta.

LISTEK.

Deška ročna dela.

(K A. Lajovčevemu prevodu čeških del.)

Z uvedbo novega učnega načrta, ki predvideva v vseh razredih osnovne šole kot obvezen predmet tudi deška ročna dela, je prišel marsikateri učitelj v nemalo zadrego. Kaj in kako začeti? Orodja nimaš, a glavno, primanjkuje ti snovi za pouk, ker se pač sam nisi izučil. Mnogim so pomagali iz zadrege tečaji Podmladka Rdečega Križa; drugi pa so delali kakor so vedeli in znali. Sedaj pa bode pomagano vsem, ki si v tej stroki ne vedo sveta. Albin Lajovic, ravnatelj meščanske šole v Trzinu nam je oskrbel prevod čeških pomožnih knjig za rokotvorni pouk, in sicer:

Izrezanke, prepleti, tisk in vzorci, sestavi Bedřich Brosman in Ciril Červinka. Navodilo k tej zbirki nam natančno opisuje vse orodje, potrebno za ta dela in pa postopek pri izdelavi. Kdor je vsaj nekolikokrat imel oblič in žago v rokah, bo našel v bogati zbirki predlog za izdelavo za pouk v vseh razredih — izvemši prvega in drugega. Opre za cvetlice, ograje, drevesa, živali, človeške postavice, hišice, stoli, omare in gibljive igradke — pri tolikih predlogah pač ne bo zadrege. Pri večini teh izdelkov je potrebna tudi rezljarska žaglica, ki si jo lahko nabavi vsaj nekateri učenci sami, ker ni draga. Za vsa ta dela je sicer zelo

potrebna delavnica, vendar se da mnogo tega izdelovati tudi v razredu; le nekaj orodja je pač treba imeti, to se pa polagoma oskrbi.

Ko sem začel pred petimi leti poučevati na šoli deška ročna dela, nisem imel skoraj nikakega orodja, sedaj ga imam pa že toliko, da bi opremil z njim šolsko delavnico, če bi jo imel — a žal sem navezan le na razred, pa kljub temu gre delo precej od rok.

Ročna dela iz papirja in lepenke; sestavila Bedřich Brosman in Otokar Kriebel. Prvi del, ročna dela iz papirja je v mnogem sličen preje omenjeni zbirki izrezank, le da se v tej najde mnogo več snovi za nižje razrede. Zelo bogate pa so predloge za izdelke iz lepenke. Z najlažjimi izdelki se pričinja ta zbirka kot področje, štiti, koledarji, a snov postaja vedno zanimivejša in izvedljiva na zelo lahek način. Če natančno prelistamo vse te predloge, vidimo, kako bogato znanje si lahko pridobijo otroci in koliko najraznovrstnejših izdelkov si lahko zgotovijo. Orodje, ki je potrebno pri lepenkarstvu, si lahko oskrbi vsak učenec sam, le železna ravnila je treba skupno naročiti pri kakem ključavničarju ali kovaču.

Dasi so omenjene tri zbirke jako bogate, vendar v celoti ne odgovarjajo zahtevam našega učnega načrta. Kot sem že omenil, je velika večina predlog le za višje razrede, a za prvi in drugi razred bi bilo potrebno tudi misliti. Ker je češka in pa tudi nemška literatura zelo bogata na sličnih delih, bi morda kazalo oskrbeti tudi predloge za deška ročna dela v prvem in drugem razredu. Tu bi imela Učiteljska knjigarna hvaležno polje.

Predvsem bi tu opozoril na zgibanje, sestavljanje raznih oblik iz palčic in izrezovanje enostavnih oblik iz barvastega papirja. Sicer je izdelal podrobni učni načrt za I. in II. razred Marjan Markovac, učitelj v Zagrebu, a ta je že razprodan in zato je potreba še večja.

Kot zelo važno panogo za deška ročna dela, in to za vse razrede, pa smatram modeliranje. Za učitelje, ki se niso učili modeliranja, bi bilo zelo koristno, ako bi imeli kaka navodila in tudi predloge. Vem, da bi bili mnogi g. Lajovicu zelo hvaležni, ako bi oskrbel navodila in zbirko predlog tudi za nižje razrede osnovnih šol in za modeliranje ter pletarstvo. S tem bi bilo pomagano učiteljstvu, ki bi potem z uspehom izvrševali predpise novega učnega načrta.

V. Mlekuž.